א״כ משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל [א]ואם אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: **גמ׳** טעמא דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם דמי ולדות לימא תיהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה [ב]דאמר רב אדא בר אהבה שוורים שנתכוונו לאשה פטורים מדמי ולדות אמר לך רב אדא בר אהבה הוא הדין [ג]דאפי׳ נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו [ד]איידי דקא בעי למיתנא סיפא אדם שהיה מתכוין לחבירו דהכי כתיב קרא קתני רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו אמר רב פפא [ה]שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות מאי טעמא חמרתא מעברתא בעלמא הוא דאזיק דאמר קרא [1]שבו לכם פה עם החמור [ו]עם הדומה לחמור: ° כיצד משלם דמי ולדות: דמי ולדות (א) שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה: אמר רשב״ג א״כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה ה״ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין תניא נמי הכי אמר רשב״ג וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נזק בפני עצמו וצער בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין קשיא דרשב״ג אדרשב״ג ל״ק כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת ורבנן דאמרי שבח ולדות נמי לבעל מאי טעמא [ז]כדתנן ממשמע שנאמר [2]ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה מה ת״ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל ורשב״ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא ר״א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון אמר רב פפא לא תימא כנגד בית הריון ממש אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לולד לאפוקי יד ורגל דלא: [ח]היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא שנו [ט]אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהי בגוייהו ומיחייב לשלומי לה לדידה א״ר חסדא מרי דיכי אטו ולדות צררי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא מיתיבי [י]הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר

ותני

א״כ משהאשה יולדת כו׳. מפרש בגמרא: **ונותן לבעל.** שהתורה זכתה לו דכתיב בעל האשה (שמות כא): **היתה שפחה ונשתחררה.** כלומר היתה משוחררת או גיורת נשואה לגר או לעבד משוחרר ואין לה בעל שמת פטור דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשין זכה וזה קודם לזכות במה שבידו. והאי דנקט האי לישנא היתה שפחה ונשתחררה ולא נקט היתה משוחררת משום דע״כ בשאין לה בנים הימנו קאמר והיינו דקאמר היתה שפחה ונשתחררה דמשמע עתה מקרוב דעדיין לא היו להם בנים והוא הדין נמי לישראלית הנשואה לגר ומת הגר דפטור דהא דמי ולדות לבעל והאי דנקט שפחה וגיורת משום דסתם שפחה משוחררת נשואה למשוחרר וסתם גיורת לגר: **גמ׳ דרב אדא בר אהבה.** בשור שנגח ארבעה וחמשה (לעיל דף מג.): **דהכי כתיב קרא.** כי ינצו אנשים) אלמא במתכוין לחבירו משתעי: **דמי ולדות שבח ולדות הוא.** דקתני שמין את האשה כו׳ ויש בכלל שומא זו דמי ולדות (ובמה) שהאשה נראית משובחת ובעלת אברים מפני העובר ודמיה יקרין: **ה״ג קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות.** שהן משביחין את האשה: **שמין את האשה.** כמה האשה יפה בשביל ולדות הללו עד שלא ילדה וכמה היא יפה עכשיו כשנתרוקנה ונפחתו דמיה ונותן לבעל ונזקה של אשה אינו בכלל שומא זו דאין כאן אלא פחת ריקון העובר אבל כחש גופה מחמת המכה ונפחתו דמיה משהיתה ראויה לימכר כשהיתה בריאה ריקנית הוא נזק ואינו של בעל אלא כשאר חבלה הוא והדין קצוב בכתובות (דף סה:) בזמן שבסתר לה שני חלקים ולו אחד ובזמן שבגלוי לו ב׳ חלקים כו׳: **מאי קאמר.** דמשמע דהכי קאמר ליה דא״כ לדידך אית לך דמשהאשה יולדת משבחת ות״ק הא קאמר דמפחתא: **והלא אשה משבחת.** בדמים לאחר שתלד דמתחילה דמיה פחותין לימכר שמסוכנת היא למות בצער לידה והכי משמע מתניתין א״כ דכך שמין כדקאמרת אשתכח דלא יהיב ליה מידי דמשהאשה יולדת משבחת: **וכי למי שהאשה יולדת.** למי שזכתה תורה דמי ולדות יהבינן נמי שבח דמי נפחא שדמי גופה מתעלין הא ודאי שבח דמי נפחא מחמת גופה נמי אתי ונזק הוא: **חולקין.** שדמי הנפח מחמת שניהן באין: **אלא שמין נזק בפני עצמו.** היינו כחש הגוף מחמת מכה ודמיה פחותים משהיתה ריקנית בריאה ואין כאן שומת פחת ריקון: **וצער בפני עצמו.** ונזקא דהכא כחבלה דעלמא הקצוב במסכת כתובות כדפרישית לעיל: **ושמין ולדות.** (ג)ונותן כל דמיהן לבעל: **ושבח ולדות.** דהיינו פחת דמי נפח גופה מחמת ריקון הולד חולקין: **קשיא דר״ש כו׳.** דהכא קתני ושבח ולדות חולקין אלמא אשה משבחת לימכר כשהיא הרה יותר מריקנית ולעיל קתני אשה משבחת משתלד יותר מקודם לכן: **במבכרת.** דמיה פחותין קודם לידה מלאחר לידה דמסוכנת היא: **שיחמא.** חמימות והיינו כנגד כל החלל כולו: **וכיא בהו איהי.** דהא ולדות נכסי בעליהן (ג) וכשמת הגר ועדיין היא מעוברת היא המוחזקת בהן והיא קודם לכל אדם הלכך כי חבל בה בתר הכי משלם לה לדידה: **מרי דיכי.** בעל שמועה זו. הלוה מתרגמינן דיכי (בראשית לג): **צררי נינהו.** קשרי מעות וכספים הן שתזכה בהן מן ההפקר: **איתיה לבעל.** או ליורשיו זכי להו רחמנא: **ליתיה לבעל כו׳.** דתיובתא איתמת אתי לה בשעת חבלה והרי אין לה תובעין: **אין האשה נותן ליורשיה.** הא אוקימנא בגרושה לפיכך אין הבעל יורשה בפרק שור שנגח ד׳ וה׳ (לעיל דף מג.): **זכה.** החובל במה שבידו ואפי׳ לאחר מיתת הגר חבל בה זכה בה:

לרבה

חמרתא מעברתא כו׳. וא״ת הא גבי בור תנן בשלהי פרקין נפל לתוכו עבד או אמה פטור ולא אמרינן דהוי כחמרתא מעברתא ולא נמעטיה משור ולא אדם וי״ל דהכא לא מיעט הכתוב שור (ד)בדמי ולדות אלא במקום שהולדות של בעל כדכתי׳ בעל האשה אבל כאן הולדות לאדון דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדוניה: **אטו** ולדות צררי נינהו. [א] ביורשים לא פליג רב חסדא ומודה הוא דזכו דהא בכתובות בפרק נערה (דף מג:) אצטריך קרא למעוטי שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו והכא ליכא מיעוט ועוד מדפריך לרבה מברייתא דהכה את האשה ומוקי לה שחבל בחיי הגר אבל לרב חסדא משמע דניחא לאחר מיתת הגר ודווקא גר אבל כשאינו גר משלם דמי ולדות ליורשים: **ומי** עדיף ממתניתין. וא״ת ומאי ס״ד דמקשן וכי לא ידע דלא עדיף ויש לומר משום דבהך ברייתא קתני נזק וצער וכי היכי דנזק וצער איירי בכל ענין כמו כן זכה בדמי ולדות איירי בכל ענין:

ותני

עין משפט
נר מצוה

לב א מיי׳ פ״ד מהלכות חובל ומזיק הלכה ג ועיין בהשגות ובמ״מ סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סימן תכג סעיף א:

לג ב ג מיי׳ פי״א מהל׳ נזקי ממון הלכה ג ד סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סימן תה סעיף ג:

לד ד ה מיי׳ פ״ד מהל׳ חובל ומזיק הלכה ג ד סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סימן תכג סעיף ג:

◆

מוסף רש״י

שבו לכם פה. אליעזר עבד אברהם הוה (יבמות סב.). **ודמי ולדות לבעל.** התורה זכתה לו דכתיב בעל האשה (לעיל מב:). **אין האשה נותן ליורשיה.** נזק וצער (שם). **היתה שפחה ונשתחררה.** כלומר היתה משוחררת מעוברת ממשוחרר (שם). **או גיורת.** מעוברת מגר, ומתו שניהם, **זכה.** פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין לה יורשין כל הקודם בשלה זכה וזה שישנו בידו קודם לכל אדם, אבל ישראלית מעוברת מישראל, אפילו אין להם בנים יש לה יורשין ליורש חלקה ויש לו יורשין ליורש חלקו, ודוקא נשתחררה קודם חבלה, אבל היתה שפחה כשחבל בה חייב בכל, אפילו בדמי ולדות דיהן לאדוניה, דדמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים שלה כדאמרינן (לעיל) דאמר ליה חמרתא מעברתא אוקת מינאי (לעיל מג.).

מסורת הש״ס

א) לעיל מג., ב) [שבת ג. וש״נ], ג) קדושין סח. [יבמות סב. כתובות קיא. נדה יז.], ד) נ״ל כדמגיה, ה) לעיל מג:, ו) [שמות כא], ז) בק״מ: ומה.

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם: בראשית כב ה

2. וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ושבח ולדות מיבעי ליה: (ב) רש״י ד״ה ושמין ולדות ונותנין כל: (ג) ד״ה וכיא וכו׳ בעליהן הן וכשמת: (ד) תוס׳ ד״ה חמרתא וכו׳ הכתוב שור מדמי ולדות:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ כיצד משלם דמי ולדות. עיין לעיל דף מז ע״א תוספות ד״ה וכן:

◆

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה אטו וולדות כו׳ ביורשים לא כו׳ נ״ב וכ״ד ס״פ ורמב״ם חולק (ועבהגר״א סימן תכ״ג ס״ק ד):